Rok V.

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Nr. 7. Warszawa, dnia 15 lipca 1936 r.

Prenumeratę (w Warszawie zł. 12 rocznie, poza Warszawą zł. 16) przyjmuje wyłącznie Księgarnia Rolnicza w Warszawie, ul. Mazowiecka 10.

TREŚĆ:

SKOROWIDZ RZECZOWY

50.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH.

z dnia 20 czerwca 1936 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Opieki Społecznej, Skarbu i Komunikacji, o zmianach w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa z dnia 9 stycznia 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Na podstawie art. 12, 17, 28, 97 i 112 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr. 77,poz. 673), zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 229) i ustawą z dnia 25 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 229) zarządza się co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Rolnictwa z dnia 9 stycznia 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 167), zmienionem rozporządzeniami z dnia 15 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 7, poz. 45) i z dnia 14 czerwca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 435), wprowadza się następujące zmiany:

1) W § 4 skreśla się wyrazy „(załącznik Nr. 1 i załącznik Nr. 7 — wzór Nr. 2)".

2) W § 11 skreśla się wyrazy „pomoru i zarazy świń".

3) W § 15 skreśla się wyrazy „(załącznik Nr. 7 — wzór Nr. 1)".

4) W § 31:

pkt. 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„1) w miejscu zamieszkania biegłego lub w odległości nie większej niż 2 km od tego miejsca — 1 zł 70 groszy za każdą zużytą i rozpoczętą godzinę wykonywania obowiązków biegłego; czas zużyty na przybycie do miejsca wykonywania tych obowiązków i spowrotem do domu wlicza się do godzin czynności; całość wynagrodzenia biegłego nie może jednak przekraczać 10 zł."

W pkt. 2 lit. b) liczbę „50" zastępuje się liczbą „30".

5) W §§ 72 i 84 wyrazy „§§ 31 lit. c i 35" zastępuje się wyrazami „art. 31 lit. c i art. 35".

6) W § 91 w ustępie drugim wyrazy „Wydziału Higjeny Zwierząt Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa

Wiejskiego w Bydgoszczy, który“ zastępuje się wyrazami „państwowej weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej, która“.

7) W § 92 w ustępie drugim wyrazy „Wydziału Higjeny Zwierząt“ zastępuje się wyrazami „państwowej weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej“.

8) Po § 131 w dziale „c) Pryszczyca“ umieszcza się nowy rozdział I w brzmieniu następującem:

„I. Pryszczyca w państwie ościennem.

§ 132. Dowiedziawszy się w jakikolwiek sposób o szerzeniu się pryszczycy w państwie ościennem w odległości do 20 km od granicy i wobec grożącego niebezpieczeństwa przyniesienia tej zarazy do kraju, wojewoda winien niezwłocznie donieść o tem Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych i ustanowić wzdłuż zagrożonej granicy okrąg, zagrożony pryszczycą.

Do okręgu, zagrożonego pryszczycą, powinny być włączone wszystkie miejscowości na obszarze, przylegającym do granicy, o szerokości do 40 km

Przy określaniu okręgu zagrożonego należy uwzględnić miejscowe warunki, ruch graniczny, granice naturalne (rzeki, jeziora, wzgórza, lasy, błota i t. p.), a przedewszystkiem odległość od granicy i nasilenie zarazy w państwie ościennem.

Ścisłe określenie okręgu, zagrożonego pryszczycą, i wydane dla niego zarządzenia wojewoda powinien podać do wiadomości publicznej.

W okręgu, zagrożonym pryszczycą, wojewoda powinien wstrzymać ruch graniczny zwierzętami racicowemi, zakazać puszczania zwierząt racicowych samopas poza obręb zagrody, uzależnić od swego zezwolenia wypędzanie tych zwierząt na wspólne pastwiska lub pojenie ich we wspólnych wodopojach, zastosować przepisy § 164 i 165 oraz wydać zakazy przewidziane w § 167 pkt. 1, 2, 3 i 4“.

Dotychczasowe rozdziały I, II, III, IV i V zmieniają kolejną numerację na II, III, IV, V i VI, a § 132 zmienia się na § 132-a.

9) § 215-a otrzymuje brzmienie następujące:

„Wojewoda za zgodą Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych może zarządzić na oznaczonym obszarze badanie bydła rogatego z zastosowaniem środków, mających na celu rozpoznanie gruźlicy.

Wykonanie powyższych czynności może być powierzone właściwym izbom rolniczym w myśl zasad załącznika Nr. 5.

Stosowanie określonych wyżej środków, niezarządzonych przez władze, może się odbywać tylko przez lekarzy weterynaryjnych, którzy są obowiązani w każdym wypadku zawiadamiać o tem uprzednio właściwego starostę, następnie zaś przesłać

wykaz wyników wraz z opisem zwierząt, do których środki te były stosowane".

10) W § 345 w wierszu trzecim od końca po słowach „całej zagrody" stawia się kropkę, resztę zdania do końca paragrafu skreśla się.

11) § 347 otrzymuje brzmienie następujące:

„Wojewoda może zarządzić zabicie świń, dotkniętych pomorem lub zarazą świń tudzież podejrzanych, — jeżeli przypuszczać należy, że w ten sposób da się osiągnąć zupełne stłumienie zarazy".

12) § 352 otrzymuje brzmienie następujące:

„Ubój zwierząt chorych i podejrzanych o pomór lub zarazę świń dozwolony jest tylko w zagrodzie zapowietrzonej, w innem zaś miejscu okręgu zapowietrzonego tylko za zezwoleniem starosty, przy zachowaniu środków ostrożności, wskazanych przez powiatowego lekarza weterynaryjnego, przyczem zwierzęta te podlegają przed ubojem i po uboju urzędowemu badaniu przez lekarza weterynaryjnego.

Unieszkodliwianie mięsa ,warunkowo zdatnego, odbywać się winno w obecności lekarza weterynaryjnego.

Jeżeli w miejscu uboju nie da się przeprowadzić zabiegów, mających na celu unieszkodliwienie mięsa, warunkowo zdatnego, — mięso to należy zniszczyć zgodnie z przepisami o nieszkodliwem usuwaniu mięsa".

13) § 354 otrzymuje brzmienie następujące:

„W obrębie zagrody, zapowietrzonej pomorem lub zarazą świń, należy trzymać psy na uwięzi, inne zaś drobne zwierzęta, jak: koty, króliki, drób, gołębie i t. p. — w zamknięciu.

Wyprowadzenie tych zwierząt (wywiezienie, wyniesienie) poza obręb zagrody wymaga zezwolenia starosty."

14) Po § 355 w dziale „n) Pomór i zaraza świń." dodaje się rozdziały następujące:

„III. Okrąg zapowietrzony.

§ 356. Dokoła zagrody zapowietrzonej starosta winien utworzyć okrąg zapowietrzony i podać do wiadomości publicznej ścisłe określenie tego okręgu wraz z wydanemi dla niego zarządzeniami.

Do okręgu zapowietrzonego włączyć należy zagrody, sąsiadujące z zagrodą zapowietrzoną, a nawet całą miejscowość — w zależności od miejscowego ruchu i obrotu zwierzętami oraz niebezpieczeństwa przeniesienia zarazy.

§ 356-a. W okręgu zapowietrzonym mają zastosowanie przepisy §§ 350 — 355 oraz 356-b.

§ 356-b. W okręgu zapowietrzonym starosta powinien:

1) zakazać odbywania targów i pokazów świń, handlu do-

mokrążnego świniami, jak również przetargów na świnie;

2) zakazać pędzenia świń, puszczania ich samopas i na wspólne pastwiska, jak również zatrzymywania się ze świniami, przewożonemi na wozach;

3) zakazać używania knurów do pokrywania cudzych świń;

4) nakazać umieszczenie tablic z wyraźnym i trwałym napisem: „Pomór świń“ lub „aZraza świń“ — przy drogach na granicy okręgu;

5) uzależnić od warunków, przewidzianych w § 353, wyprowadzanie świń z okręgu i przeprowadzanie ich przez ten okrąg, jak również uzależnić od swego zezwolenia wprowadzanie świń do okręgu;

6) uzależnić od swego zezwolenia wypędzanie świń na własne pastwiska.

IV. Okrąg zagrożony.

§ 356-c. Dokoła okręgu zapowietrzonego starosta winien ustanowić ściśle określony okrąg, zagrożony pomorem i zarazą świń, kierując się stopniem niebezpieczeństwa zarazy i miejscowemi potrzebami gospodarczemi.

§ 356-d. W okręgu zagrożonym mają zastosowanie przepisy §§ 350 — 355, 356-e i 356-f.

§ 356-e. W okręgu zagrożonym starosta powinien:

1) zakazać odbywania targów i pokazów świń, handlu domokrążnego świniami, jak również przetargów na świnie — z wyjątkiem przetargów na świnie, znajdujące się przynajmniej od 3 miesięcy w tej samej zagrodzie;

2) zakazać pędzenia świń, puszczania ich samopas, jak również zatrzymywania się ze świniami, przewożonemi na wozach;

3) nakazać umieszczenie tablic z wyraźnym i trwałym napisem: „Pomór świń“ lub Zaraza wiń“ — przy drogach na granicy okręgu;

4) uzależnić od swego zezwolenia używanie knurów do pokrywania cudzych świń;

5) uzależnić od warunków, przewidzianych w § 353, wyprowadzanie świń z okręgu i przeprowadzanie ich przez ten okrąg, jak również uzależnić od swego zezwolenia wprowadzanie świń do okręgu;

6) uzależnić od swego zezwolenia wypędzanie świń na wspólne pastwiska.

§ 356-f. Starosta może zezwolić na wywóz z okręgu zagrożonego świń hodowlanych i użytkowych — pod warunkiem, że zwierzęta na 24 godziny przed wywozem zostaną zbadane

przez powiatowego lekarza weterynaryjnego i uznane za niepodejrzane.

Jeżeli zwierzęta mają być przewiezione na obszar innego powiatu, starosta winien uprzednio uzyskać zgodę właściwego starosty. Do przewozu tych zwierząt stosuje się przepisy § 353.

Po przybyciu na miejsce przeznaczenia zwierzęta należy poddać czterotygodniowej obserwacji z zastosowaniem środków ostrożności, wymienionych w § 363."

Dotychczasowe rozdziały III, IV, V, VI i VII zmieniają kolejną numerację na V, VI, VII, VIII i IX, zaś § 356 skreśla się.

15) W § 368 pkt. 1) otrzymuje brzmienie następujące:

„1) po upływie 4 tygodni od czasu, kiedy wszystkie świnie zagrody zapowietrzonej padły, zostały zabite lub z zagrody usunięte, albo".

W pkt. 2) liczbę „4" zmienia się na „8".

16) W § 380 dodaje się trzy nowe ustępy:

„Szczepienia łącznie żywemi zarazkami i surowicą, przeprowadzane nie z urzędu, mogą być wykonywane tylko przez lekarzy weterynaryjnych, którzy są obowiązani w każdym wypadku zawiadamiać o tem uprzednio właściwego starostę, następnie zaś przesłać wykaz wyników wraz z opisem szczepionych zwierząt oraz podaniem nazwy, pochodzenia i numeru surowicy i szczepionki .

Starosta powinien poddać zagrodę obserwacji na przeciąg trzech tygodni, począwszy od dnia szczepienia; obserwacja może być uchylona dopiero po należytem przeprowadzeniu oczyszczenia i odkażenia.

W okręgu zapowietrzonym i zagrożonym pomorem lub zarazą świń szczepienie świń surowicą różycową może być dokonywane tylko za uprzedniem zezwoleniem starosty".

17) W załączniku Nr. 1 w § 5 skreśla się wyrazy „(załącznik Nr. 7 — wzór Nr. 2)".

18) W załączniku Nr. 1 w § 30 skreśla się ustęp ostatni.

19) W załączniku Nr. 1 w § 35 skreśla się ustęp ostatni.

20) W załączniku Nr. 3 rozdział „I. Wstęp." otrzymuje brzmienie następujące:

„Badania rozpoznawcze przeprowadzają państwowe weterynaryjne pracownie rozpoznawcze.

Tworzenie i znoszenie pracowni rozpoznawczych, ustalanie ich organizacji i szczegółowego zakresu działania oraz określanie obszarów objętych działalnością poszczególnych pracowni należy do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych."

21) W załączniku Nr. 3 w § 20 skreśla się ustęp ostatni.

22) W załączniku Nr. 3 w § 21 skreśla się ustęp ostatni.

23) W załączniku Nr. 4 w rozdziale „I. Badanie krwi." ustępy pierwszy i drugi zastępuje się ustępem o treści następującej:

„Badanie krwi spowodu nosacizny przeprowadzają wyznaczone państwowe weterynaryjne pracownie rozpoznawcze".

W ustępie trzecim wyrazy „do Wydziału Higjeny Zwierząt Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy" zastępuje się wyrazami „do państwowej weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej."

W ustępie czwartym skreśla się wyrazy „według wzoru Nr. 3 — załącznika Nr. 7."

W ustępie dwunastym skreśla się wyrazy „(rubryka 4)".

24) W załączniku Nr. 4 w rozdziale „II Malleinizacja." w ustępie drugim wyrazy „Instytutu Weterynarji i Medycyny Doświadczalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Czysta 16" zastępuje się wyrazami „Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach."

W ustępie trzecim po wyrazach „listę koni" stawia się kropkę. Resztę zdania do końca ustępu skreśla się.

25) W załączniku Nr. 4 w rozdziale „II. Malleinizacja." w przepisach „d) Postępowanie i ocena wyników malleinizacji" w pkt. 1 lit. b) w zdaniu ostatniem oraz w pkt. 2 lit. a) i lit. b) zamiast wyrazów „21 dni" umieszcza się „42 dni".

26) Załącznik Nr. 7 skreśla się.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Poniatowski.*

(Dz. U. R. P. z 2.VII.36 r. Nr. 50, poz. 360).

51.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 22 czerwca 1936 r.

o zmianie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 20 listopada 1935 r. o ochronie niektórych zwierząt łownych.

Na podstawie art. 51 ust. 1 pkt. a) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1927 r. o prawie łowieckiem (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 934) w brzmieniu, ustalonem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622), zarządzam co następuje:

§ 1. W § 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform

Rolnych z dnia 20 listopada 1935 r. o ochronie niektórych zwierząt łownych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 356)

w wierszu 9 skreśla się wyrazy: „i od 16 lipca do 15 sierpnia“,

w wierszu 15 wyrazy: „od 1 stycznia“ zastępuje się wyrazami: „od 15 stycznia“,

w wierszu 23 dodaje się wyrazy: „w województwach zas poznańskiem i pomorskiem okres od 1 grudnia do 15 lipca“,

w wierszu 24 po wyrazach „(samic i młodych)“ wstawia się wyrazy: „w województwach poznańskiem i pomorskiem okres od 1 grudnia do 15 lipca, w województwach zaś pozostałych okres od 1 stycznia do 15 lipca“, a po wyrazie „oraz“ dodaje się wyraz „dla“.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Poniatowski*

(Dz. U. R. P. z 30.VI.36 r. Nr. 49, poz. 355).

52.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. X.9/10 z dnia 19 października 1935 r.

w sprawie surowic, szczepionek i preparatów rozpoznawczych, wyrabianych w Wydziale Weterynaryjnym P. I. N. G. W. w Puławach.

Ministerstwo komunikuje, że:

a) surowice: przeciwpomorowa, przeciwróżycowa, przeciwwąglikowa, przeciw septycemji i przeciw cholerze drobiu,

b) szczepionki: różycowa, cholery drobiu, wąglikowa, szelestnicowa,

c) preparaty rozpoznawcze: tuberkulina i malleina wyrabiane w Wydziale Weterynaryjnym P. I. N. G. W. w Puławach są obecnie przeznaczone tylko dla celów urzędowych i zaleconych przez Państwo:

I. *Dla celów urzędowych* środki wyżej wymienione mogą być wydawane w następujący sposób:

a) *Surowica przeciwpomorowa i przeciw septycemji świń* wydawana będzie dla celów urzędowych wyłącznie z depozytu Ministerstwa na zapotrzebowanie Urzędów Wojewódzkich, skierowane do Ministerstwa. Rachunki za tę surowicę reguluje Ministerstwo.

b) *Surowica przeciwróżycowa* dla lekarzy weterynaryjnych, dokonywających odprawy weterynaryjnej świń, wywożonych zagranicę, wydawana będzie w myśl okólnika Nr. W. III. 10. B/14 z dnia 16.IV.1934 r. i uzupełnień do niego.

c) *Surowica przeciwróżycowa* dla celów urzędowych innych, niż szczepienia świń wywożonych zagranicę, wydawana będzie wyłącznie z depozytu Ministerstwa na zapotrzebowania Urzędów Wojewódzkich, skierowane do Ministerstwa. Rachunki za tę surowicę reguluje Ministerstwo.

d) *Malleina* potrzebna dla lekarzy weterynaryjnych państwowych wydawana będzie na zapotrzebowania Urzędów Wojewódzkich, skierowane bezpośrednio do Działu Mikrobiologicznego Wydziału Weterynaryjnego, Oddział P. I. N. G. W. w Bydgoszczy. Rachunki za tę malleinę reguluje Ministerstwo.

Zapotrzebowanie lekarzy weterynaryjnych, czy to państwowych, czy upoważnionych do odprawy koni, wywożonych zagranicę, czy też lekarzy weterynaryjnych rzeźnianych, na malleinę, przeznaczoną do malleinizacji koni eksportowych lub koni rzeźnych, winny być zatwierdzane przez Urzędy Wojewódzkie. Malleina ta będzie wydawana i wysyłana tylko za zaliczeniem pocztowem, na rachunek zamawiającego lekarza weterynaryjnego.

e) We wszystkich innych wypadkach *środki biologiczne dla celów urzędowych* mogą zapotrzebowywać tylko Urzędy Wojewódzkie. Rachunki za te środki będą regulowane przez Urzędy Wojewódzkie.

Produkty biologiczne, przeznaczone dla celów urzędowych, będą zaopatrzone w napis: „wyłącznie do szczepień urzędowych".

II. *Dla celów zaleconych przez Państwo* surowice wymienione w pkt. a) i szczepionki wymienione w pkt. b) oraz tuberkulina mogą być wydawane na zapotrzebowania samorządu terytorjalnego, gospodarczego oraz organizacyj rolniczo-hodowlanych, poświadczone przez właściwego powiatowego lekarza weterynaryjnego i tylko za zaliczeniem pocztowem.

Realizację zapotrzebowań dla celów zaleconych przez Państwo Instytut będzie uskuteczniał w miarę możności, gdyż Instytut posiada ograniczone tylko zapasy tych produktów biologicznych.

Produkty biologiczne, przeznaczone dla celów zaleconych przez Państwo, będą zaopatrzone w napis: „wyłącznie dla samorządu terytorjalnego, gospodarczego oraz organizacyj rolniczo-hodowlanych".

Cena dla tych produktów biologicznych ustalona została w tej wysokości, jak dla produktów, przeznaczonych dla celów urzędowych.

Należy zaznaczyć, że Instytut w Puławach, po wyczerpaniu

obecnego zapasu, nie będzie wyrabiał surowicy przeciwpomorowej powikłanej septycemją. Natomiast, gdyby zachodziła potrzeba zastosowania szczepień jednocześnie surowicą przeciwpomorową i przeciw septycemji, winny być zapotrzebowane obie te surowice oddzielnie w odpowiedniej ilości.

Główny Inspektor Weterynarji

(—) Dr. Marczewski.

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie, Komisarz Rządu m. Warszawy, P. I. N. G. W. w Puławach i oddział w Bydgoszczy.

53.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. i R. R.

Nr. W. XI. 22/3 z dnia 23 stycznia 1936 r.

w sprawie badania djagnostycznego chorób pszczół.

Ministerstwo zarządza bezpłatne badania rozpoznawcze chorób pszczół i pszczelego czerwia. Badania te wykonywane będą przez Weterynaryjną Pracownię Rozpoznawczą w Bydgoszczy aż do odwołania

Materjał patologiczny należy przesyłać do Pracowni jedynie w wypadkach uzasadnionego podejrzenia chorób zaraźliwych pszczół i pszczelego czerwia, ewentualnie innych, a to ze względu, że Pracownia znajduje się obecnie w stadjum organizacji.

Wskazówki, dotyczące pobierania oraz wysyłania materjału do badań wraz z krótkim opisem chorób pszczół, załącza się.

Dokładny adres Pracowni: Weterynaryjna Pracownia Rozpoznawcza w Bydgoszczy, pl. Weyssenhoffa Nr. 8, gmach Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego Oddział w Bydgoszczy.

Główny Inspektor Weterynarji

(—) Dr. Marczewski.

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie, i Kom. Rządu m. st. Warszawy, Weterynaryjna Pracownia Rozpoznawcza w Bydgoszczy, wszystkie Izby Rolnicze.

Zał. do Nr. W.XI.22/3.

INSTRUKCJA

przy badaniu uli (pasiek) podejrzanych o chorobę i pobieraniu z nich oraz przesyłaniu materjału, służącego do badania w Weterynaryjnej Pracowni Rozpoznawczej w Bydgoszczy.

I. Krótkie omówienie najważniejszych zaraźliwych chorób pszczół.

Choroby pszczół można podzielić na choroby: czerwia i pszczoły dorosłej.

1. *Choroby czerwia.*

Przyczyną chorób czerwia są bakterje lub mikroskopijne grzybki. Choroby wywoływane przez bakterje są o wiele częstsze i niebezpieczniejsze od powodowanych przez grzybki, do nich mianowicie należą oba zgnilce (amerykański i europejski), przy których ciało czerwia zamienia się, zwłaszcza w późniejszem jego stadjum, w żółtą lub bronzową masę rozpadową; ta dość charakterystyczna barwa pozwala odróżnić czerw dotknięty zgnilcem od zamarłego wskutek *przeziębienia*, taki bowiem czerw ma zwykle inną barwę, mianowicie: szarą aż do czarnej. Schorzeniu wskutek zakażenia bakterjami ulega zarówno czerw zasklepiony jak i i odkryty.

Zgnilec amerykański.

Najniebezpieczniejszą chorobą czerwia jest wspomniany już wyżej zgnilec amerykański. Zapada na niego zwykle czerw starszy, najczęściej zasklepiony. Wieczka komórek zawierające czerw chory nie są jak normalnie wysklepione, przeciwnie są pozapadane lub zawierają po jednym lub więcej otworków przebitych przez robotnice.

Jeżeli taki otwór w wieczku komórki jest nieco większy, można niekiedy zauważyć w jej wnętrzu jedwabisto połyskujący kokon poczwarki pszczelej; częściej, po usunięciu wieczka, stwierdzamy, że ciało larwy wraz ze skórką zmieniło się w bezkształtną masę koloru brudno-bronzowego, która (cecha charakterystyczna dla tej choroby czerwia) po dotknięciu drewienkiem daje się ciągnąć w długie nici. Ta ciągliwa masa z czasem zasycha na dnie komórki w strup dość twardy, silnie przylegający, koloru ciemno-bronzowego, który posiada tę właściwość, że po zwilżeniu kilkoma kroplami wody niekiedy daje się wyciągać w nitki.

Zgnilec europejski.

Choruje najczęściej czerw 3—4 dniowy. Zakażone larwy leżą już to jeszcze zwinięte na dnie komórki, już to obrócone grzbietem do jej ujścia. Ciało chorych larw jest bardziej prześwitujące niż larw zdrowych, tak iż wyraźnie uwidacznia się żółtawa zawartość przewodu pokarmowego. Skórka jest słabo napięta i granice poszczególnych pierścieni mniej wyraźnie zaznaczone. Później larwa żółknie i ulega gnilnemu rozkładowi wraz ze skórką, tak, iż chory czerw zamienia się w bezkształtną, wodnistą masę. Niekiedy skórka zostaje przez czas dłuższy nieuszkodzona tak, iż larwa zamienia się w jakby woreczek napełniony wodnistym płynem, zawierającym drobne ziarenka.

Gnilnemu rozkładowi towarzyszy często silny, kwaśny zapach. W dalszym przebiegu choroby rozpadowa masa wysycha, staje się ciemniejszą (żółto-bronzową) i w końcu zasycha w gładki strup, ułożony na dnie komórki; ten strup, po zwilżeniu wodą, nie zamienia się, jak przy zgnilcu amerykańskim, w ciągliwą masę.

Rzadziej zdarza się zgnilec europejski u czerwia starszego, już zasklepionego. Wieczka komórek, zawierających taki czerw, mają wygląd podobny jak przy zgnilcu amerykańskim.

Inne choroby czerwia (poza zgnilcami) jak: czerw workowaty (Sacbroot), czerw zwapniały, czerw skamieniały (dwie ostatnie choroby są wywołane przez grzybki) zdarzają się w Polsce bardzo rzadko, dlatego nie będą tutaj szerzej omówione, a to tembardziej, że wymienione nazwy wskazują zupełnie dobrze na charakter występujących przy tych chorobach zmian.

W razie stwierdzenia przy przeglądzie plastrów podejrzanego ula wyżej wymienionych zmian chorobowych, należy jeden (lub w razie gdy zmiany chorobowe są mało charakterystyczne) kilka kawałków plastrów ze zmienionem czerwiem, wielkości mniej więcej dłoni, przesłać w celu ustalenia ostatecznego rozpoznania, do Weterynaryjnej Pracowni Rozpoznawczej w Bydgoszczy.

Przy przesyłaniu materjału do badania należy pamiętać, aby każdy kawałek woszczyny był dokładnie owinięty w papier nieprzemakalny i oznaczony w sposób pozwalający ustalić bez trudności z jakiego ula pochodzi. Całość zaś przesyłki winna być zapakowana do drewnianego lub mocnego, tekturowego pudełka i zaopatrzona w pismo podające dokładny adres nadawcy, wyszczególnienie ilości i oznakowania przesyłanych prób, wreszcie krótkie streszczenie zauważonych objawów chorobowych.

2. Choroby pszczół dorosłych.

Zaraza roztoczowa (acariosis).

Choroba ta nie została dotychczas stwierdzona na terenie Polski. Ponieważ jednak chorują na nią z całą pewnością pszczoły w sąsiadujących z Polską państwach, jak np. Czechosłowacji i Rosji Sowieckiej, przeto należy liczyć się z jej wystąpieniem i u nas.

Przyczyną choroby jest mikroskopijny robaczek, należący do pajęczaków. Wnika on do pierwszej pary tchawek pszczoły, rozmnażając się w nich, utrudnia oddychanie i w następstwie możność latania, co w konsekwencji prowadzi do śmierci pszczoły. Charakterystycznym objawem przy tej chorobie jest czołganie się połączone z typowem podskakiwaniem pszczół; na desce wylotowej lub na ziemi przed ulem znajdujemy pszczoły, które utraciły zdolność do lotu.

30—40 pszczół okazujących takie objawy należy zebrać do niewielkiego pudełka (np. od zapałek), zabić przez włożenie kawałka waty, napojonej chloroformem lub eterem i przesłać do badania w Pracowni Rozpoznawczej w Bydgoszczy, oznaczywszy i zaopatrzywszy w pismo w sposób podany wyżej przy zgnilcach.

Nozemoza.

Zapatrywania badaczy na istotę tak nazywanej choroby, której przyczyny do niedawna dopatrywano się wyłącznie w inwazji do przewodu pokarmowego pszczoły jednokomórkowego żyjątka, nie są zgodne. Niektórzy są zdania, że pierwotne przyczyny, wywołujące chorobę przebiegającą przy podobnych objawach, mogą być wielorakie i podają jako takie: warunki klimatyczne, rodzaj pożytku, nieodpowiedni pokarm (przedewszystkiem miód spadziowy) wreszcie niedopatrzenia przy zabezpieczaniu uli na zimę.

Choroba przebiega najczęściej z objawami silnej biegunki. Pszczoły osłabione z rozdętemi odwłokami chodzą leniwie po plastrach, ścianach ula, desce wylotowej, zanieczyszczając obficie odchodami te przedmioty, czego, jak wiadomo, nie robią nigdy pszczoły zdrowe.

Do badania mikroskopowego w Pracowni Rozpoznawczej należy przesłać około 30 pszczół, które trzeba skompletować częściowo z pośród wykazujących wyżej wspomniane objawy, częściowo z pośród wracających z pożytku.

Wysyłkę materjału należy uskutecznić w sposób podany przy zarazie roztoczowej (oznakowanie, pismo ze streszczeniem zauważonych objawów chorobowych).

Przy podejrzeniu innych chorób pszczół dorosłych jak: zaperzenie, majówka, czarna zaraza, ewentualne zatrucia, których objawy są naogół dobrze znane pszczelarzom, należy przesłać do badania w Pracowni Rozpoznawczej do 40 pszczół okazujących objawy choroby, przesyłkę oznakować i załączyć szczególnie dokładny opis zauważonych objawów chorobowych.

54.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. XI. 18/42 z dnia 25 lutego 1936 r.

w sprawie zwalczania gruźlicy bydła

Ministerstwo komunikuje, że w roku 1936 zamierzone jest rozpoczęcie planowego zwalczania gruźlicy bydła, które początkowo obejmie wyłącznie obory, posiadające sztuki zapisane do ksiąg zarodowego bydła. Akcja ta będzie posiadała charakter pomocy Rządu dla właścicieli wyżej wskazanych, życzących sobie przystąpić do planowego zwalczania gruźlicy. Bydło, należące do tych właścicieli i znajdujące się w tej samej zagrodzie bydło inne, będzie badane co roku, dwukrotnie, zapomocą tuberkulinizacji i klinicznie, na koszt Państwa, przez państwowych lub przez Państwo upoważnionych lekarzy weterynaryjnych.

Warunkiem rozpoczęcia tych badań jest deklaracja posiadacza zwierząt, według załączonego wzoru Nr. 1.

Posiadacze zwierząt, przystępujący do akcji, którzy nie życzą sobie, aby zwierzęta były badane przez państwowych lub przez Państwo upoważnionych lekarzy weterynaryjnych, mogą je poddawać badaniu przez zaangażowanego przez siebie lekarza weterynaryjnego, na własny koszt i składają deklarację według wzoru Nr. 2.

Co roku wydawane będą „wytyczne szczegółowe do zwalczania gruźlicy w roku N“ oraz „instrukcja masowego badania bydła w kierunku gruźlicy w roku N“, które zawierać będą wszystkie potrzebne na dany rok wskazówki, zarówno dla posiadaczy zwierząt, jak dla lekarzy weterynaryjnych, kierujących, nadzorujących i przeprowadzających badania.

Komunikując o powyższem, Ministerstwo prosi Izby Rolnicze o podjęcie inicjatywy w tej sprawie, powiadomienie o rozpoczęciu akcji zainteresowanych hodowców i zachęcanie ich do zgłaszania swoich obór do zapowiedzianych badań.

Główny Inspektor Weterynaryjny

(—) Dr. Marczewski

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu m. st. Warszawy, Izby Rolnicze, Wydział Weterynaryjny P. I. N. G. W. w Puławach.

Załącznik I. do Nr. W. XI. 18/42.

Deklaracja Nr. 1.

Ja, niżej podpisany . . . . proszę o pod-
(imię i nazwisko)
danie, na koszt Państwa, badaniu pod względem gruźlicy posiadanego bydła zarodowego oraz innego bydła w mojej zagrodzie
. . . .
(nazwa zagrody, gmina, powiat)

Jednocześnie oświadczam, że:

1) będę usuwał na rzeź na koszt własny wszystkie zwierzęta, które w wyniku badań uznane zostaną za dotknięte otwartą gruźlicą płuc, jelit lub macicy,

2) przepisy obowiązujące, dotyczące postępowania z bydłem, dotkniętem otwartą gruźlicą lub podejrzeniem o tę chorobę, są mi znane, jak również

3) są mi znane zasady, na których opiera się rozpoczęte w 1936 r. planowe zwalczanie gruźlicy bydła.

. . . .

. . . .
(data) (podpis)

Deklaracja Nr. 2.

Ja, niżej podpisany . . . . komunikuję, że rozpoczynam badanie pod względem gruźlicy posiadanego bydła zarodowego i innego bydła w mojej zagrodzie . . . .
. . . . przez specjalnie w tym celu zaanga-
(nazwa zagrody, gmina i powiat)
żowanego lekarza weterynaryjnego . . . .
. . . .
(imię, nazwisko, miejsce zamieszkania)

Badanie kliniczne wykonane będzie w zakresie nie mniejszym jak przy badaniu na koszt Państwa, tuberkulinizacja również wyłącznie metodą śródskórną powtórzoną, przy użyciu tuberkuliny, wytwarzanej przez Wydział Weterynaryjny P. I. N. G. W. w Puławach, udzielonej mi bezpłatnie przez powiatowego lekarza weterynaryjnego.

Każdorazowe wyniki badań będę komunikował w ciągu 14 dni powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu według wzoru Nr. 1, używanego przy badaniach na koszt Państwa, niezwłocznie zaś, stosownie do obowiązujących przepisów, będę zgłaszał każdy wypadek zachorowania na otwartą gruźlicę lub wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenia zachorowania na nią.

Jednocześnie oświadczam, że:

1) będę usuwał na rzeź na koszt własny wszystkie zwierzęta, które w wyniku badań uznane zostaną za dotknięte otwartą gruźlicą płuc, jelit lub macicy,

2) przepisy obowiązujące, dotyczące postępowania z bydłem, dotkniętem otwartą gruźlicą lub podejrzeniem o tę chorobę, są mi znane, jak również

3) są mi znane zasady, na których się opiera rozpoczęte w 1936 r. planowe zwalczanie gruźlicy bydła i że te zasady stosować będę w mojej oborze zarodowej.

. . . .

(data) (podpis)

Załącznik II do Nr. W. XI. 18/42.

Wytyczne

szczegółowe do zwalczania gruźlicy w 1936 r.

1) Zasadą, na której należy oprzeć zwalczanie gruźlicy w stadzie jest:

a) dążenie do wychowu nowego, wolnego od gruźlicy stada z osobników należących do danego stada, które w wyniku badań wydają się być odporne na gruźlicę,

b) usuwanie ze stada osobników z otwartemi postaciami gruźlicy, a przez to zmniejszanie niebezpieczeństwa rozszerzenia się gruźlicy w stadzie.

Jeśli na skutek rozszerzenia się gruźlicy w stadzie nie można całkowicie zrealizować postulatu pierwszego, gdyż ilość zwierząt, które się wydają być odporne na gruźlicę i ilość przychówku od nich nie są dostateczne do utrzymania obory na wymaganym poziomie gospodarczym, wtedy starać się należy przynajmniej o zachowanie dla stada przedewszystkiem takich osobników oraz ich potomstwa.

Drugi postulat jest możliwy do zrealizowania w każdem stadzie i stanowi obowiązek każdego posiadacza stada, który chce je uchronić od niepotrzebnych strat przez rozszerzanie gruźlicy.

2) Do praktycznego przeprowadzenia powyższych zasad potrzebne są następujące badania:

a) okresowe tuberkulizacje całego stada, celem uzyskania

danych o nasileniu, przebiegu i rozwoju zarażenia gruźlicą w danem stadzie oraz celem wykrycia osobników, które, nie wykazując żadnych oznak klinicznych, stale nie reagują na tuberkulinę,

b) okresowe badania kliniczne, celem wykrycia osobników dotkniętych różnemi postaciami gruźlicy otwartej.

3) Praca w danem stadzie rozpoczyna się od zbadania klinicznie i zapomocą tuberkulinizacji całego pogłowia bydła w danej zagrodzie, nietylko bydła zarodowego.

4) W wyniku badania i tuberkulinizacji lekarz weterynaryjny, przeprowadzający badanie lub powiatowy lekarz weterynaryjny, wyjaśniają posiadaczowi stan jego stada ze stanowiska epizoocjologicznego oraz udzielają mu wskazówki, jak ma dalej postępować.

5) Szczegóły postępowania zależne są od warunków danego stada, w każdym bądź razie należy uznać za konieczne, że:

a) zwierzęta, wykazujące objawy gruźlicy otwartej i podejrzenia w wysokim stopniu o tę chorobę, winny być bezwzględnie z obory zarodowej usunięte, przyczem przypadki otwartej gruźlicy wymienia zlikwidowane natychmiast z urzędu, inne zaś przez posiadacza na jego własny koszt; postępowanie w przypadkach otwartej gruźlicy lub wysokiego podejrzenia o tę chorobę winno się odbywać w myśl obowiązujących przepisów,

b) zwierzęta reagujące na tuberkulinę dodatnio lub wątpliwie winny być odosobnione od zwierząt niereagujących; odosobnienie to, zależne od warunków danego gospodarstwa, może być wykonane albo przez usunięcie sztuk niereagujących do innego pomieszczenia lub też, jeżeli środki na to nie pozwalają, przez ustawienie tych zwierząt oddzielnie od zwierząt reagujących w tej samej oborze tak, aby się ze sobą bezpośrednio nie stykały,

c) przed przestawieniem zwierząt należy przeprowadzić oczyszczenie i dezynfekcję żłobów przez dokładne wyszorowanie wodą gorącą z ługiem, a następnie polanie mlekiem wapiennem oraz zdjęcie przynajmniej górnej warstwy nawozu; oczyszczenie żłobów winno być uskuteczniane przynajmniej raz na miesiąc.

6) Posiadacz winien pamiętać, że nie można liczyć na powodzenie akcji, jeżeli buhaj jest dotknięty gruźlicą, dlatego też nietylko należy się starać o nabycie zdrowego buhaja, niereagującego na tuberkulinę, lecz również utrzymywać go w oddzielnem stanowisku, w warunkach wybitnie higjenicznych, aby nie narażać go na poważniejsze zarażenie.

7) Posiadacz winien oszczędzać cielęta po krowach zdrowych, niereagujących na tuberkulinę, gdyż z nich ma być wyhodowane nowe stado odporne na gruźlicę, bo należy się spodzie-

wać, że one właśnie posiadają również odporność wrodzoną na gruźlicę, jak ich matki.

8) Wychów wszystkich cieląt winien się odbywać z zachowaniem przepisów higjeny; gdyby nie był możliwy wychów nawet częściowo na otwartem powietrzu, to trzeba zachować przynajmniej inne ogólne warunki higjeniczne, chroniące cielęta przed zarażeniem gruźliczem.

W szczególności nie należy cielętom dawać mleka innego, jak tylko od krów zdrowych, niereagujących na tuberkulinę, w razie niemożności — mleko przegotowane.

9) Posiadacz winien starać się utrzymywać na należytym poziomie ogólne warunki higjeniczne swego stada, a więc musi zapewnić dobre przewietrzanie obory i oświetlenie, zapewnić bydłu codziennie przynajmniej przez kilka godzin możność przebywania na otwartem powietrzu, higjeniczne warunki pojenia i odpowiednie karmienie.

10) Należy pamiętać, że akcja zwalczania gruźlicy w oborach, w których niema odpowiednich warunków higjenicznych, nie może dać wyników dobrych. Szczególnie niebezpieczne jest zadawanie paszy płynnej i wody do ogólnego żłobu w oborze. W takich oborach powinno się stosować częstsze i ostrzejsze wydzielanie i odosobnianie przypadków otwartej gruźlicy lub podejrzenia o nią w każdej postaci; ponieważ badania z urzędu wykonywane będą tylko dwa razy do roku, posiadacz winien badania (bez tuberkulinizacji) przeprowadzać w międzyczasie przynajmniej raz na trzy miesiące, na koszt własny i niezwłocznie usuwać zwierzęta, dotknięte otwartą gruźlicą lub podejrzeniem o tę chorobę.

11) Uznanie obory za wolną od gruźlicy może nastąpić dopiero, kiedy dwa kolejne badania (zapomocą tuberkulinizacji i badania klinicznego) wykonane w odstępach przynajmniej półrocznych, nie wykażą zwierząt chorych ani też reagujących czy to dodatnio, czy wątpliwie.

12) Należy wyjaśnić posiadaczom, że akcja w tej postaci, jaka jest przewidziana w niniejszych wytycznych, nie może dać szybkich, efektownych wyników; oparta jest ona na czynnikach, zarówno biologicznych, jak epizoocjologicznych, z których pierwsze działają bardzo powoli, ale za to nie jest ona kosztowna, nie wprowadza perturbacyj w życiu obory, wymaga od posiadacza dużo mniej zabiegów, niż inne metody i jest dostosowana do aktualnych warunków naszej hodowli.

Załącznik III do Nr. W. XI. 18/42.

Instrukcja

masowego badania bydła w kierunku gruźlicy w 1936 r.

1) W 1936 r. masowe badanie bydła w kierunku gruźlicy ograniczone będzie do obór, posiadających bydło zarodowe oraz

do bydła, znajdującego się w tych samych zagrodach, co bydło zarodowe.

2) Ogólne kierownictwo i nadzór nad akcją na terenie województwa sprawuje inspektor weterynarji urzędu wojewódzkiego; w powiecie nadzoruje akcję powiatowy lekarz weterynaryjny.

3) Akcja jest prowadzona na koszt Państwa i polega na tuberkulinizacji, badaniu klinicznem i likwidacji krów, dotkniętych otwartą gruźlicą wymienia lub w wysokim stopniu podejrzanych o tę chorobę, w myśl obowiązujących przepisów; inne postacie gruźlicy otwartej likwiduje sam posiadacz przez poddanie ubojowi, po uprzedniem zawiadomieniu starosty, w myśl obowiązujących przepisów.

4) Akcji nie należy rozpoczynać w oborach, w których bydło utrzymywane jest stale w oborze, oraz w oborach, w których niema urządzeń do indywidualnego żywienia, chyba, że posiadacz zgodzi się zaprowadzić te urządzenia w krótkim czasie. Rozpoczęcie akcji w takich oborach jest uzależnione od zgody Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

5) Do przeprowadzania badań winni być zaangażowani przez urząd wojewódzki lekarze weterynaryjni, zarówno samorządowi, jak wolnopraktykujący, wykazujący się dotychczasową pracą w zakresie chorób bydła i specjalnem zainteresowaniem się zagadnieniami takiemi, jak gruźlica, ronienie zakaźne krów, jałowość i t. p.

Zaangażowanie może nastąpić w charakterze dietarjuszów lub do pomocy przy poszczególnych badaniach, na warunkach dotychczasowych, t. j. w/g norm określonych zarządzeniem z dnia 2-go V.1934 r. Nr. W. XIX.10/1. Przed zaangażowaniem dietarjuszów urząd wojewódzki winien uzyskać zgodę Ministerstwa Rolnictwa iReform Rolnych, jeżeli zgóry nie udzielono tej zgody na określoną ilość dietarjuszów. Zaangażowani dietarjusze są przydzielani do poszczególnych powiatowych lekarzy weterynaryjnych w miarę potrzeby.

W razie niemożności zaangażowania takich lekarzy weterynaryjnych, zarówno tuberkulinizację, jak badanie kliniczne, winien przeprowadzić powiatowy lekarz weterynaryjny.

6) Bydło winno być badane na miejscu, w oborze; jakiekolwiek spędy bydła, w celu przeprowadzenia badania, są wzbronione.

7) Oprócz bydła zarodowego winno być zbadane również wszystko inne bydło, znajdujące się w obrębie danej zagrody, a więc bydło służby folwarcznej, bydło innych posiadaczy, przebywające tam stale lub czasowo. Bydła opasowego ani tuberkulinizować, ani badać nie należy.

8) Badanie przeprowadzać należy poszczególnemi oborami. Kolejność badania poszczególnych obór obejmuje plan, ustalo-

ny przez powiatowego lekarza weterynaryjnego i zatwierdzony przez inspektora weterynarji urzędu wojewódzkiego.

Przy sporządzaniu planu należy uwzględnić zarówno potrzeby posiadaczy obór, jak również praktyczne możliwości przeprowadzania badań, zależnie od pomocy ze strony zaangażowanych lekarzy weterynaryjnych, oraz od czasu, jakim rozporządza powiatowy lekarz weterynaryjny.

Posiadacze bydła zarodowego, którzy zechcą badać swoje obory na swój koszt przy pomocy zaangażowanych przez siebie lekarzy weterynaryjnych, winni o tem uprzedzić powiatowego lekarza weterynaryjnego, podać nazwisko lekarza weterynaryjnego, który ma wykonywać badanie, oraz zobowiązać się, że badania kliniczne, jak i tuberkulinizacje będą wykonane w zakresie nie mniejszym i temi samemi metodami, jak przewidziane przy akcji na koszt Państwa.

9) Badanie przeprowadza się dwa razy do roku; składa się ono z oględzin klinicznych i próby tuberkulinowej, wykonanej metodą śródskórną powtórzoną, w sposób nakazany przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

10) Przy wykonaniu badania klinicznego należy zbadać:

a) płuca zapomocą opuku i osłuchu przy różnych nasileniach oddechu; osłuch winien być wykonany przy pomocy fonendoskopu (lekarze weterynaryjni, przyzwyczajeni do pracy bez fonendoskopu mogą badać bez niego),

b) gruczoły zewnętrzne, w szczególności gruczoły chłonne, podszczękowe, poduszne, szyjne, przedlopatkowe, słabizny, fałdu kolanowego, nadwymieniowe,

c) wymię bardzo szczegółowo, zwracając uwagę na organa rodne,

d) inne organa w razie potrzeby.

11) Po otrzymaniu wykazu zwierząt badanych powiatowy lekarz weterynaryjny winien w stosunku do krów, wykazujących otwartą gruźlicę wymienia lub wysokie podejrzenie o tę postać gruźlicy, zarządzić zabicie, w myśl obowiązujących przepisów.

Inne przypadki otwartej gruźlicy i podejrzenia w wysokim stopniu o tę chorobę, winien lekarz weterynaryjny, w myśl obowiązujących przepisów *odosobnić i oznakować*, jeżeli zwierzę nie jest już oznakowane w sposób pozwalający na jego zidentyfikowanie.

Jeżeli posiadacz zwierzęcia, wykazującego objawy otwartej gruźlicy lub podejrzanego w wysokim stopniu o tę chorobę w innej postaci, niż otwarta gruźlica wymienia lub podejrzanie w wysokim stopniu o nią, nie godzi się z rozpoznaniem, może wezwać celem klinicznego zbadania zwierzęcia innego lekarza weterynaryjnego na koszt własny; w razie różnicy zdań de-

cyduje inspektor weterynarji urzędu wojewódzkiego na podstawie odpowiednich badań.

Posiadaczowi zwierzęcia, dotkniętego otwartą gruźlicą lub w wysokim stopniu podejrzanego o tę chorobę (z wyjątkiem gruźlicy wymienia lub podejrzenia o nią), należy dać czas najwyżej do 6 tygodni, celem poddania zwierzęcia ubojowi, na warunkach, przewidzianych obowiązującemi przepisami.

12) Przy postępowaniu z różnemi postaciami gruźlicy otwartej należy ściśle przestrzegać obowiązujących przepisów, z któremi należy szczegółowo zapoznać posiadacza zwierzęcia.

13) Wyniki badania klinicznego i tuberkulinizacji, dotyczące poszczególnych zwierząt, oddzielnie dla każdej rasy, oraz oddzielnie dla bydła zarodowego i oddzielnie dla innego bydła z tej samej zagrody, winien lekarz weterynaryjny, wykonywujący badanie, zapisywać w bruljonie wykazu zwierząt badanych według załączonego wzoru Nr. 1.

Po ukończeniu badania lekarz weterynaryjny sporządza czystopis wykazu przez kalkę w 4 egzemplarzach, z których 1 egzemplarz pozostawia właścicielowi obory, 2-gi przechowuje w aktach, 2 zaś pozostałe przesyła najdalej do 8 każdego miesiąca do urzędu wojewódzkiego; urząd wojewódzki 1 egzemplarz pozostawia w aktach a 2-gi przesyła do właściwej izby rolniczej.

14) Urząd wojewódzki do dnia 15 każdego miesiąca sporządza zestawienie dla całego województwa według załączonego wzoru Nr. 2 oraz przesyła je do Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Wykaz winien być traktowany jako dokument poufny.

15) Tuberkulinę, potrzebną do badań, zapotrzebowuje urząd wojewódzki z Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego. Oddział w Bydgoszczy. Rachunki za tuberkulinę będzie pokrywało Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

55.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. XI. 18/42 z dnia 25 lutego 1936 r.

w sprawie tuberkulinizacji bydła metodą śródskórną powtórzoną.

Ministerstwo przesyła instrukcję p. t. „Technika wykonania tuberkulinizacji metodą śródskórną powtórzoną“ celem rozesłania jej powiatowym lekarzom weterynaryjnym z zawiadomieniem, że technika ta będzie stosowana przy tuberkuliniza-

cji na koszt Państwa obór, posiadających bydło zarodowe, która będzie zarządzona w niedługim czasie.

Jednocześnie Ministerstwo przesyła odpowiednią ilość suwaków, służących do mierzenia fałdów skóry przy odczynie tuberkulinowym, oraz igieł; strzykawki będą używane te same co do malleinizacji. O ile powiatowym lekarzom weterynaryjnym tych strzykawek brak lub są uszkodzone, Urząd Wojewódzki winien niezwłocznie zakupić strzykawki nowe, uszkodzone zaś oddać do naprawy.

Również należy zaopatrzyć lekarzy weterynaryjnych w odpowiednią ilość wzorów wykazów, potrzebnych do badania oraz w kalkę, twarde ołówki i t. d.

Główny Inspektor Weterynarji
(—) Dr. Marczewski

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie — do wykonania, Wydział Weterynaryjny P. I. N. G. W. w Puławach do wiadomości.

Zał. do Nr. W. XI. 18/42.

T e c h n i k a

wykonania tuberkulinizacji metodą śródskórną powtórzoną.

Przed rozpoczęciem tuberkulinizacji należy sporządzić spis bydła w oborze według stanowisk z podaniem numerów kolczyków i t. p.

Miejsce wstrzyknięcia tuberkuliny wybiera się po lewej stronie na szyji, w równej odległości od górnej krawędzi karku i rowku jarzmowego.

Na wybranem miejscu należy wystrzyc nożyczkami dwie krótkie krzyżujące się kreski. Skrzyżowanie jest miejscem zastrzyków.

Samo wystrzyganie sierści należy uskutecznić ostrożnie w celu uniknięcia skaleczeń, które niewątpliwie miałyby wpływ zadrażniający na powierzchnię skóry. W razie gdyby takie skaleczenie nastąpiło, należy przenieść miejsce wstrzyknięcia na przeciwną stronę szyji lub przygotować je obok w odległości 10—15 cm.

Również nie należy stosować dezynfekowania miejsc wstrzyknięć. Właścicielowi należy wytłumaczyć, że próba wymaga zaniechania tych zabiegów.

Następnie przystępuje się do mierzenia fałdu skóry. Jest to t. zw. pomiar I-szy. Przy pomocy palca głównego i wskazu-

jącego zbiera się fałd skóry, na który nakłada się ramiączka suwaka w ten sposób, aby przylegały ściśle do skóry, jednak bez ucisku, następnie prowadzi się suwak od powierzchni ciała na zewnątrz, tak, aby między ramiączkami suwaka przesunął się cały fałd.

Przystępując do właściwych wstrzyknięć tuberkuliny należy igły (1½ cm długości) oraz strzykawki (1 ccm^3 pojemności) wygotować w ciągu 15 minut.

Igły powinny być przygotowane w ilości przynajmniej 24 sztuk.

Dla każdego wstrzyknięcia używa się świeżej igły.

Po użyciu wszystkich igieł badanie należy przerwać i całą partję igieł dokładnie wygotować.

Samo wstrzyknięcie wykonywa się na podobieństwo malleinizacji śródskórnej. W miejscu skrzyżowania dwóch kresek ujmuje się lewą ręką fałd skóry, wkłuwa igłę równolegle do powierzchni skóry, uważając, aby dobrze pogrążyła się w skórze, nie dopuszczając jednak do przejścia igły do tkanki podskórnej. Następnie powoli naciskając tłoczek strzykawki wprowadza się do skóry 0,2 cm^3 tuberkuliny. W miejscu wstrzyknięcia winien się utworzyć mały twardy groszek. Należy zwrócić uwagę właściciela obory, aby po wstrzyknięciu tuberkuliny i w okresie dalszego badania krowy były uwiązywane w sposób zabezpieczający miejsca wstrzyknięć od urazów.

Po 48 godz. od chwili pierwszego zabiegu mierzy się grubość fałdu skóry w podobny sposób jak przed pierwszem wstrzyknięciem. Jest to pomiar II-gi. Wyniki II-go pomiaru należy notować w rubryce „po 48 godzinach“ załączonego wzoru, a następnie wstrzykuje się w podany powyżej sposób, w to samo miejsce znowu 0,2 cm^3 tuberkuliny.

Należy pamiętać, że to drugie wstrzyknięcie tuberkuliny połączone jest ze znaczną bolesnością dla zwierzęcia.

Po następnych 24 godz., czyli po 72 godz. od chwili pierwszego zabiegu mierzy się grubość fałdu skóry poraz trzeci i ostatni. Jest to pomiar III-ci. Wyniki zapisuje się do rubryki „po 72 godzinach“.

Zarówno przy wykonywaniu pomiaru II jak III należy pamiętać, że u podstawy fałd może być cieńszy a chodzi o uzyskanie pomiaru w najgrubszem miejscu.

Przy odczytywaniu wyników należy również zwrócić uwagę na zmiany kliniczne, jakie mogą towarzyszyć odczynowi. Należy tu powiększenie gruczołu przedbarkowego, wystąpienie sznurów na skórze, kulawizna kończyny i t. p.

Wyniki odczynu określa się w sposób następujący:

Odczyn ujemny: u zwierząt niereagujących — wstrzyknięcie tuberkuliny nie powoduje prawie żadnych zmian na skórze lub też w niektórych przypadkach powstają maleńkie bez-

bolesne nacieczenia, prawdopodobnie jako objaw urazowy albo też częściowy odczyn białkowy. Takich odczynów nie należy brać w rachubę.

Nieznaczne zgrubienie fałdu skóry nie dosięgające 50% pierwotnej grubości należy uważać również za odczyn ujemny. Np. jeżeli pierwotna grubość fałdu stanowiła 8 mm to przy odczynie ujemnym grubość fałdu przy następnych pomiarach nie powinna przekraczać 12 lub 13 mm.

Odczyn dodatni: u zwierząt reagujących dodatnio wstrzyknięcie już po 48 godz. powoduje obrzmienie rozlane, gorące i bolesne, które po drugiem wstrzyknięciu może się jeszcze powiększyć. Jednocześnie daje się zauważyć obrzmienie gruczołu przedłopatkowego, bolesność przy ucisku, z towarzyszącemi objawami zgrubienia naczyń chłonnych i t. p.

Grubość fałdu skóry winna sięgać 100% pierwotnej grubości. Np. jeżeli przy I pomiarze grubość fałdu stanowiła 8 mm, to przy odczynie dodatnim grubość ta winna stanowić około 16 mm i wyżej. Objawy odczynu znikają, poczynając od dnia piątego i mogą trwać do 8 dni. Należy zaznaczyć, że jeżeli już przy pomiarze drugim zgrubienie fałdu skóry osiągnie 100% pierwotnej grubości, to odczyn taki, w łączności z towarzyszącemi objawami klinicznemi należy uważać za wynik dodatni. Drugiego wstrzyknięcia tuberkuliny należy w tym przypadku zaniechać.

Odczyn wątpliwy: zwierzęta, wykazując zgrubienie fałdu w granicach od 50% do 100% pierwotnej grubości należy uważać za reagujące wątpliwie. Jeżeli jednak przytem wystąpiło bolesne obrzmienie skóry i zmiany towarzyszące, podobne do zauważonych przy odczynach dodatnich — to zwierzęta takie należy uważać raczej za reagujące dodatnio.

Należy pamiętać, że powyższe zabiegi rozpoznawcze winny być wykonywane przy świetle dziennem, względnie przy dostatecznem oświetleniu sztucznem.

Do tuberkulinizacji należy używać wyłącznie tuberkuliny wyrobu Wydziału Weterynaryjnego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego Oddział w Bydgoszczy, który przygotowuje w specjalnem rozcieńczeniu (1 : 4), przeznaczonem do próby śródskórnej powtórzonej.

Tuberkulina będzie rozsyłana w stanie już gotowym do użytku.

56.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. X. 1/10 z dnia 29 lutego 1936 r.

w sprawie zwalczania chorób pasorzytniczych zwierząt

Ze względu na szerzenie się chorób pasorzytniczych, a w szczególności motylicy, Ministerstwo zamierza rozpocząć w tym kierunku akcję. Jako wstęp do niej posłuży przeprowadzenie badania kału bydła i owiec, które będzie dokonane przez Dział Pasorzytniczy Wydziału Weterynaryjnego w Puławach, na koszt Państwa.

Przesyłając w załączeniu instrukcję, dotyczącą sposobu pobierania i przesyłania kału do badań, Ministerstwo prosi o nakazanie powiatowym lekarzom weterynaryjnym, jak również lekarzom weterynaryjnym, przeprowadzającym masowe badania przy nosaciźnie i innych chorobach, aby przy okazji podróży służbowych starali się, o ile możliwe, zbierać kał od bydła i owiec, szczególnie w tych rejonach, które wydają się być zarażone lub też podejrzane o zarażenie pasorzytami, a w szczególności motylicą.

Należy również zachęcić miejscowe organizacje rolnicze i hodowlane, a w szczególności organizacje hodowców owiec, a nawet poszczególnych hodowców, aby okazali pomoc w tej sprawie przez zbieranie i przesyłanie kału do badania. Organizacje te i poszczególne osoby winny być uprzedzone, że badanie jest bezpłatne i jedynie koszt przesyłki kału ponosi dana organizacja, czy też osoba. Załączona instrukcja o sposobie pobierania i przesyłania kału do badań winna być im zakomunikowana.

Gdyby przy przeprowadzaniu praktycznie tej akcji okazały się po pewnym czasie jakieś niedogodności wymagające zmiany, Ministerstwo prosi o zakomunikowanie celem ich usunięcia.

Ministerstwo zaznacza, że powyższa akcja wiąże się również z zapoczątkowanem przez Międzynarodowe Kongresy Weterynaryjne stworzeniem Międzynarodowego Urzędu do Zwalczania Pasorzytów na wzór istniejącego Międzynarodowego Urzędu Epizoocjologicznego w Paryżu.

Prawdopodobnie już w roku bieżącym odbędzie się w Paryżu posiedzenie specjalnego Komitetu, złożonego z przedstawicieli różnych państw, mającego ustalić dalsze postępowanie.

Główny Inspektor Weterynarji

(—) Dr. Marczewski.

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu m. st. Warszawy, Izby Rolnicze, Wydział Weterynaryjny i P. I. N. G. W. w Puławach.

Załącznik do Nr. W. X. 1/10.

Instrukcja

pobierania, oznaczania i wysyłania próbek kału bydła i owiec do badań pasorzytniczych.

Badania kału przeprowadza Dział Pasorzytniczy Wydziału Weterynaryjnego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Właściciele, posiadacze, hodowcy, lekarze weterynaryjni i instruktorzy hodowlani, życzący sobie zbadania kału bydła lub owiec, mogą przesyłać próbki kału z terenów nawiedzonych klęską motylicy wątrobowej lub innych pasorzytów wewnętrznych (robaki płucne, robaki żołądkowo - jelitowe) do Wydziału Weterynaryjnego P. I. N. G. W., gdzie zostaną zbadane bezpłatnie.

Przesyłanie kału do badań odbywać się będzie w następujący sposób:

1) właściciele, posiadacze, hodowcy, lekarze weterynaryjni, instruktorzy hodowlani, winni zwrócić się bezpośrednio do Działu Pasorzytniczego Wydziału Weterynaryjnego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach z podaniem ilości sztuk bydła lub owiec, które zamierzają badać, skąd otrzymują dla każdej sztuki 2 słoiki, z których jeden będzie zawierał płyn (formalinę), którego nie należy wylewać, a drugi będzie pusty.

2) kał należy pobierać czystą ręką z kiszki odchodowej, od każdej sztuki po 2 próbki: jedną próbkę umieszcza się w słoiku, zawierającym płyn, a drugą w słoiku próżnym. Od bydła pobiera się jedną próbkę kału, wielkości jabłka, próbka od owiec i od kóz winna zawierać pięć grudek;

3) po umieszczeniu próbek kału w odpowiednich słoikach, wkłada się do słoików kartki (przesłane razem ze słoikami), na których wypełnia się zwykłym ołówkiem (nie atramentem i nie ołówkiem chemicznym) pozycje, odnoszące się do gatunku, nazwy lub numeru, płci, wieku zwierzęcia, podaje się datę pobrania kału oraz nazwisko i miejsce zamieszkania posiadacza. Przy większej ilości słoików (ponad 10 zwierząt) do słoika wkłada się karteczki z białego papieru, na których wpisuje się zwykłym ołówkiem tylko numery, a szczegóły każdego numeru podaje się w osobno dołączonym spisie,

4) po włożeniu kartek należy słoiki szczelnie zakorkować i w tej samej skrzynce tak zapakować, by w drodze się nie potłukły.

Próbki należy wysłać w dniu pobrania kału najlepiej ekspresem po naklejeniu przysłanej drukowanej kartki z adresem Działu Pasorzytniczego Wydziału Weterynaryjnego P. I. N. G. W. w Puławach. Koszty wysyłki ponosi wysyłający.

5) W dołączonem piśmie należy podać ogólną ilość owiec i bydła posiadacza oraz ilość owiec i bydła w całej miejscowości, skąd nadesłano próbki.

57.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. IX. 6/28 z dnia 11 marca 1936 r.

w sprawie przesyłania do weterynaryjnych pracowni rozpoznawczych próbek z padłych zwierząt łownych.

Ministerstwo zawiadamia, że w roku bieżącym została uruchomiona przez Dyrekcję Naczelną Lasów Państwowych Pracownia Rozpoznawcza Bakterjologiczno-Łowiecka w Białowieży dla ujawnienia chorób zwierząt łownych.

Powiatowi lekarze weterynaryjni w przypadkach stwierdzenia przy sekcji zwierząt łownych chorób zaraźliwych lub też podejrzenia o jedną z chorób zaraźliwych, objętych obowiązkiem zgłaszania w myśl przepisów o zwalczaniu chorób zaraźliwych zwierzęcych, jeżeli zachodzi potrzeba badania laboratoryjnego winni próbki od padłych zwierząt łownych przesyłać do odnośnej weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej, która o wyniku dokonanych badań będzie komunikowała również Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych.

W przypadkach niestwierdzenia choroby zaraźliwej, objętej obowiązkiem zgłaszania w myśl przepisów o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, lekarze weterynaryjni winni pobierać w razie potrzeby próbki od padłych zwierząt łownych i przesyłać według załączonego schematu do Pracowni Rozpoznawczej Bakterjologiczno-Łowieckiej w Białowieży, która ze swej strony o wyniku przeprowadzonych badań zawiadomi zainteresowanych powiatowych lekarzy weterynaryjnych.

Główny Inspektor Weterynaryjnych
(—) *Dr. Marczewski.*

Otrzymują wszystkie Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu m. st. Warszawy.

58.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. XI. 2/16 z dnia 6 maja 1936 r.

w sprawie masowego badania zwierząt jednokopytowych w kierunku nosacizny.

Ministerstwo przesyła instrukcję o masowem badaniu i malleinizacji zwierząt jednokopytowych z dnia 30 kwietnia r. b. do wiadomości z tem, że: 1) przepisy instrukcji, dotyczące postępowania przy wykonywaniu prób malleininowych, ich kolejność i oceny wyników należy stosować przy badaniach w kierunku nosacizny w całym kraju, nietylko w województwach, przeprowadzających masowe badania, 2) badań serologicznych w kierunku nosacizny należy zasadniczo zaniechać, stosując je tylko w wyjątkowych przypadkach, 3) o decyzje co do dalszego postępowania i oceny wyników malleinizacji nie należy się zwracać jak dotychczas do Ministerstwa, załatwiając sprawy we własnym zakresie, jedynie w przypadkach wyjątkowych należy zasięgać opinji Ministerstwa.

W ten sposób dotychczasowy system stałego zwracania się o decyzję do Ministerstwa został zniesiony.

4) Sprawy dotyczące nosacizny, będące już w toku, co do których zwrócenie się do Ministerstwa już nastąpiło, podlegają nadal decyzji Ministerstwa, aż do ich ukończenia, jeżeli Ministerstwo danej sprawy nie przekaże Urzędowi Wojewódzkiemu do dalszego załatwienia we własnym zakresie.

Główny Inspektor Weterynaryjny
(—) Dr. Marczewski.

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie, Pracownie Weterynaryjno-Rozpoznawcze, Wydział Weterynaryjny Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Załącznik do Nr. W. XI. 2/16.

Instrukcja

z dnia 30 kwietnia 1936 r.

w sprawie masowego badania zwierząt jednokopytowych w kierunku nosacizny.

I. Ogólne kierownictwo i nadzór nad akcją masowego badania na terenie województwa sprawuje inspektor weterynarji

Urzędu Wojewódzkiego; akcją w powiecie kieruje powiatowy lekarz weterynaryjny.

II. Akcja jest prowadzona przy pomocy specjalnie w tym celu zaangażowanych lekarzy weterynaryjnych i absolwentów medycyny weterynaryjnej.

Personel świeżo zaangażowanydo akcji winien być uprzednio przeszkolony. W tym celu należy w ciągu kilku pierwszych dni przeprowadzić masowe badanie w jednej miejscowości przy udziale całego personelu pod nadzorem inspektora lub referendarza weterynaryjnego Urzędu Wojewódzkiego i właściwego powiatowego lekarza weterynaryjnego.

III. Po przeszkoleniu personelu należy potworzyć grupy, składające się z 2-ch lekarzy weterynaryjnych lub absolwentów. Inspektor weterynaryjny Urzędu Wojewódzkiego może, zależnie od warunków miejscowych, grupy te odpowiednio zwiększyć. Pożądane jest, aby, o ile to będzie możliwe, w każdej grupie znajdował się przynajmniej jeden lekarz weterynaryjny.

IV. Organizacja pracy w obrębie każdej grupy winna być ujęta w ten sposób, że jeden lekarz weterynaryjny (absolwent) bada zwierzęta, (gruczoły podszczękowe, błony śluzowe i t. d.), przyczem podejrzane usuwa na bok, drugi malleinizuje; następnie pierwszy przegląda po kolei zwierzęta, sprawdzając, czy malleinizacja zostala dobrze wykonana, sprawdza dokumenty i opisuje zwierzęta w spisie, przedłożonym przez zarząd gminy. W razie stwierdzenia, że malleinizacja została wykonana nieprawidłowo, przekazuje odnośne zwierzę do niezwłocznego powtórzenia malleinizacji na drugiem oku. Lekarz weterynaryjny (absolwent) wykonywający malleinizację, po jej ukończeniu, pomaga w czynnościach sprawdzającego. Następnie obaj badają odstawione na bok zwierzęta, wykazujące objawy kliniczne, i — stosownie do ich stanu — malleinizują je lub przekazują powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu do dalszego postępowania.

V. Ilość zwierząt zbadanych codziennie winna wynosić przynajmniej 200 sztuk na każdego lekarza weterynaryjnego (absolwenta), zajętego w grupie, czyli np. na grupę, składającą się z 2-ch lekarzy wet. (absolwentów), przypada 400 zwierząt dziennie. Gdy akcja nabierze sprawności, ewentualne powiększenie tej ilości uzależnia się od decyzji inspektora weterynaryjnego Urzędu Wojewódzkiego. W wigilję świąt nie należy przeprowadzać malleinizacji.

VI. Sprawdzanie wyników malleinizacji wśródskórnopowiekowej odbywa się dwa razy, a mianowicie: I raz po 24 godzinach, II raz po 72 godzinach od chwili dokonania malleinizacji; sprawdzenia dokonywają ci sami lekarze weterynaryjni (absolwenci), którzy uprzednio przeprowadzili malleinizację.

Przy sprawdzaniu wyników malleinizacji wśródskórnopo-

wiekowej wszelkie wątpliwości, chociażby najmniejsze, należy odnotowywać, jako wynik wątpliwy; należy również bardzo surowo oceniać wyniki wątpliwe u zwierząt z jakiemikolwiek objawami wzbudzającemi podejrzenie o nosaciznę, raczej przychylając się do uznania odczynu za dodatni.

VII. Przy masowem badaniu należy postępować według następujących zasad:

A. *Zwierzęta jednokopytowe z jawną formą nosacizny* należy bez uprzedniej malleinizacji przekazać powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu celem natychmiastowego zabicia.

B. *Zwierzęta jednokopytowe z objawami klinicznemi*, wzbudzającemi podejrzenie o nosaciznę (np. powiększony i stwardniały gruczoł limfatyczny, blizny, wypływ ropny z nosa i t. p.), które to objawy winny być odnotowane w liście badań, należy:

1. przy wyniku dodatnim pierwszej malleinizacji wśródskórnopowiekowej przekazać powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu celem natychmiastowego zabicia;

2. przy wyniku wątpliwym I-ej malleinizacji wśródskorno powiekowej przekazać powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu celem poddania ich po upływie 3 tygodni II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej, przyczem:

a) przy wyniku dodatnim lub wątpliwym II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy zwierzę zabić;

b) przy wyniku ujemnym II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy zwierzę poddać po upływie 3 tygodni od tej malleinizacji *dalszej malleinizacji podskórnej*, przyczem:

przy wyniku dodatnim lub wątpliwym *malleinizacji podskórnej* należy zwierzę zabić, zaś

przy wyniku ujemnym *malleinizacji podskórnej* należy badanie uznać za ukończone i zwierzę zwolnić z obserwacji;

3. przy wyniku ujemnym I-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej również przekazać powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu celem poddania ich po upływie 3 tygodni II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej, przyczem:

a) przy wyniku dodatnim II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy zwierzę zabić,

b) przy wyniku wątpliwym II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy zwierzę poddać po upływie 3 tygodni od daty ostatniej malleizacji *malleinizacji podskórnej* przyczem:

przy wyniku dodatnim lub wątpliwym *malleinizacji podskórnej* należy zwierzę zabić, zaś

przy wyniku ujemnym *malleinizacji podskórnej* należy badanie uznać za ukończone i zwierzę zwolnić z obserwacji;

c) przy wyniku ujemnym II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy badanie uznać za ukończone i zwierzę zwolnić z obserwacji.

C. Zwierzęta jednokopytowe bez objawów klinicznych, wzbudzających podejrzenie nosacizny, należy:

1. przy wyniku dodatnim I-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej przekazać powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu celem poddania ich po upływie 3 tygodni II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej, przyczem:

a) przy wyniku dodatnim lub wątpliwym II-ej malleinizacji wsródskórnopowiekowej należy zwierzę zabić,

b) przy wyniku ujemnym II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy zwierzę poddać po upływie 3 tygodni od daty ostatniej malleinizacji *malleinizacji podskórnej*, przyczem:

przy wyniku dodatnim lub wątpliwym *malleinizacji podskórnej* należy zwierzę zabić, zaś

przy wyniku ujemnym *malleinizacji podskórnej* należy badanie uznać za ukończone i zwierzę zwolnić z obserwacji;

2. przy wyniku wąpliwym I-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej zwierzę przekazać powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu celem poddania po upływie 3 tygodni II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej, przyczem:

a) przy wyniku dodatnim lub wątpliwym II-ej malleini zacji wśródskórnopowiekowej należy zwierzę zabić,

b) przy wyniku ujemnym II-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy po upływie 3 tygodni od dnia przeprowadzenia ostatniej malleinizacji poddać zwierzę *malleinizacji podskórnej*, przyczem:

przy wyniku dodatnim lub wątpliwym *malleinizacji podskórnej* należy zwierzę zabić, zaś

przy wyniku ujemnym *malleinizacji podskórnej* należy badanie uznać za ukończone i zwierzę zwolnić z obserwacji;

3. przy wyniku ujemnym I-ej malleinizacji wśródskórnopowiekowej należy badanie uznać za ukończone.

Przed malleinizacją podskórną wystarcza jednorazowe zmierzenie temperatury bezpośrednio przed malleinizacją.

VIII. Wyniki sekcji należy odnotować ze szczegółowem podaniem zmian anatomo-patologicznych.

IX. W razie stwierdzenia nosacizny przy sekcji wszystkie zwierzęta, które miały styczność ze zwierzęciem, dotkniętem nosacizną, powiatowy lekarz weterynaryjny podda zaraz malleinizacji wśródskornopowiekowej po upływie 3 tygodni od daty malleinizacji, jeżeli chodzi o zwierzęta już malleinizowane.

X. W razie padnięcia zwierzęcia, będącego w badaniu, powiatowy lekarz weterynaryjny winien przeprowadzić sekcję padłego zwierzęcia celem stwierdzenia przyczyny śmierci.

XI. Malleinizację podskórną oraz sekcję zabitych zwierząt winien przeprowadzić powiatowy lekarz weterynaryjny; wyjątkowo tylko inspektor weterynaryjny Urzędu Wojewódzkiego

może przydzielić do pomocy powiatowemu lekarzowi weterynaryjnemu innego lekarza weterynaryjnego.

XII. Jeżeli u zwierzęcia, u którego malleinizacja czy to wśródskórnopowiekowa, czy podskórna dała choćby jeden raz wynik dodatni lub wątpliwy, wystąpią objawy kliniczne, wzbudzające podejrzenie o nosaciznę, których to objawów uprzednio nie było, powiatowy lekarz weterynaryjny winien zwierzę zabić. W powyższym wypadku należy zabicie uzasadnić w liście badań, np. zabicie nastąpiło wskutek dodatniego wyniku (malleinizacji wśródskórnopowiekowej - podskórnej) i wystąpienia w dniu ..... następujących objawów (podać objawy).

XIII. Zarządy gmin winny sporządzać spisy zwierząt przeznaczonych do badania; spis winien zawierać: 1) nazwę gminy, 2) Nr. porządkowy zwierzęcia, 3) nazwisko i imię posiadacza zwierzęcia, 4) miejsce zamieszkania posiadacza, 5) opis zwierzęcia i 6) uwagi.

Rubryki 1—4 wypełnia zarząd gminy, zaś 5—6 lekarz weterynaryjny (absolwent). Spisy winny być dokładnie wypełnione, przyczem w rubryce „Opis zwierzęcia" lekarz weterynaryjny (absolwent) wpisuje serję i Nr. dowodu tożsamości, o ile takowy zwierzę posiada i o ile nie ulega wątpliwości, że dowód tożsamości odnosi się do danego zwierzęcia; w przeciwnym razie należy zwierzę opisać, podając gatunek, płeć, maść, oznaki, znaki szczególne i wiek. Brak dowodu należy zaznaczyć w rubryce „uwagi", gdzie należy również zanotować ewentualne niedoprowadzenie zwierzęcia do malleinizacji, względnie do sprawdzenia wyniku malleinizacji, oraz wynik malleinizacji słowami „wynik dodatni", „wynik wątpliwy", „wynik ujemny".

XIV. Dla zwierzęcia, które nie posiada dowodu tożsamości, badający lekarz weterynaryjny (absolwent) wystawia zaświadczenie, że zwierzę było poddane badaniu i malleinizacji. Zaświadczenie to winno być zaopatrzone podpisem lekarza weterynaryjnego (absolwenta) i datą przeprowadzonej malleinizacji.

XV. Dowody tożsamości koni, względnie zaświadczenia o malleinizacji, należy zatrzymywać do czasu drugiego sprawdzenia wyników malleinizacji, t. j. do 72 godzin, poczem dowód, względnie zaświadczenie, po dokonaniu adnotacji o wyniku malleinizacji, np. „malleinizacja dokonana dnia .... wynik dodatni" (resp. wątpliwy lub ujemny) i podpisaniu przez lekarza weterynaryjnego (absolwenta) wręcza się posiadaczowi zwierzęcia.

W razie poddania zwierzęcia, reagującego dodatnio lub wątpliwie, obserwacji w celu dalszych badań — w dowodzie tożsamości (w rubryce „wynik oględzin sanitarnych"), względnie na odwrotnej stronie zaświadczenia, powiatowy lekarz weterynaryjny wpisuje czerwonym atramentem: datę rozpoczęcia ob-

serwacji, datę ukończenia i wynik, potwierdzając to swym podpisem i odciskiem pieczęci urzędowej.

Dowody tożsamości zwierząt zabitych, po wpisaniu odnośnej adnotacji, należy zwrócić zarządowi gminy.

XVI. Zwierzęta, które nie zostały doprowadzone do badania i malleinizacji lub do sprawdzenia jej wyników, jak również zwierzęta, podlegające dalszemu badaniu (malleinizacji), powiatowy lekarz weterynaryjny umieszcza w liście badań, odnotowując wszelkie dane potrzebne do dalszych badań, oraz poddaje je badaniu i malleinizacji, rozpoczynając od malleinizacji wśródskornopowiekowej według punktu VII instrukcji.

XVII. Każda grupa, dokonywująca badania, względnie sprawdzania wyników, jest zaopatrzona w 3 pieczęcie, a mianowicie:

1. „Malleinizacja dokonana w dniu .... 193.. r. — wynik ujemny".

2. „Malleinizacja dokonana w dniu .... 193.. r. — wynik dodatni".

3. „Malleinizacja dokonana w dniu .... 193.. r. — wynik wątpliwy".

XVIII. Zwierzęta jednokopytowe, nowowprowadzone na teren zbadany, podlegają również natychmiastowemu badaniu, jeżeli nie były malleinizowane zupełnie, lub też od czasu ostatniej ich malleinizacji upłynęło więcej, niż 6 miesięcy.

Główny Inspektor Weterynarji
(—) Dr. Marczewski.

59.

PISMO OKÓLNE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH.

Nr. Z. Ryb. III-2/9-36 z dnia 9 maja 1936 r.

w sprawie podziału wód otwartych na obwody rybackie — piąta kolejność.

Na podstawie art. 20 ustawy o rybołówstwie ustalam w piątej kolejności następujący porządek i termin podziału wód otwartych na obwody rybackie.

Panowie Wojewodowie Nowogródzki, Pomorski, Poznański, Wileński i Wołyński zechcą zarządzić przeprowadzenie podziału na obwody rybackie w terminie najpóźniej do dnia 31 grudnia 1936 r.

1. na obszarze województwa nowogródzkiego — głównego biegu Niemna oraz dorzeczy wszystkich jego lewobrzeżnych dopływów, dotąd nieobjętych podziałem;

2. na obszarze województwa pomorskiego — dorzeczy wszystkich lewobrzeżnych dopływów Wisły, dotąd nieobjętych podziałem ,a w tem dorzecza Wierzycy i Raduni oraz dorzeczy Łeby. Lupowi i Słupi;

3. na obszarze województwa poznańskiego — dorzecza Barycza oraz wszystkich innych wód otwartych, dotąd nieobjętych podziałem na obwody;

4. na obszarze województwa wileńskiego — dorzecza Żejmiany oraz innych wód otwartych, objętych zarządzeniem z dnia 16 marca 1935 r. Nr. Z. Ryb-II-1/16-35, a których podział na obwody rybackie dotąd nie nastąpił;

5. na obszarze województwa wołyńskiego — dorzecza Słuczy oraz innych wód, dotąd nieobjętych podziałem na obwody.

Przy przeprowadzaniu podziału wód otwartych na obwody rybackie powinny być zastosowane przepisy, zawarte w zarządzeniach:

1. z dnia 29 października 1932 r. Nr. Z. Ryb. II-1/32 w sprawie zasad i sposobu podziału wód otwartych na obwody rybackie (Dz. Urz. M. R. i R. R. Nr. 3, poz. 36 z 1932 r.);

2. z dnia 3 listopada 1932 r. Nr. Z. Ryb. II-1/34 w sprawie trybu postępowania przy podziale wód otwartych na obwody rybackie (Dz. Urz. M. R. i R. R. Nr. 6. poz. 122 z 1933 r.);

3. z dnia 4 listopada 1932 r. Nr. Z. Ryb. II-1/35 w sprawie właściwości władzy w sprawach rybołówstwa w wodach, stanowiących granicę dwóch województw (Dz. Urz. M. R. i R. R. Nr. 6, poz. 123 z 1933 r.);

4. z dnia 18 marca 1933 r. Nr. Z. Ryb. II-1/10/33 w sprawie obwodów rybackich na jeziorach;

5. z dnia 29 maja 1933 r. Nr. Z. Ryb. II-1/30/33 w sprawie tworzenia obwodów rybackich na jeziorach państwowych (Dz. Urz. M. R. i R. R. Nr. 4, poz. 22 z 1934 r.);

6. z dnia 22 grudnia 1933 r. Nr. Z. Ryb. II-1/33 w sprawie nazwania obwodów rybackich (Dz. Urz. M. R. i R. R. Nr. 3, poz. 12 z 1933 r.).

Podział wód otwartych poszczególnych dorzeczy, względnie ich części na obwody rybackie winien być ogłaszany w miarę przeprowadzanych dochodzeń, stosownie do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 25 marca 1935 r. o ogłaszaniu orzeczeń o tworzeniu i zmianach obwodów rybackich (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 165), w sposób przewidziany w ustępie przedostatnim zarządzenia z dnia 29 października 1932 r. Nr. Z. Ryb. II-1/32.

Minister

(—) Jul. Poniatowski.

Otrzymują: P. P. Wojewodowie: Nowogródzki, Pomorski, Poznański, Wileński, Wołyński.

60.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. M. VII. 2/4/36 z dnia 8 czerwca 1936 r.

w sprawie zatwierdzania projektów robót meljoracyjnych.

Przy badaniu w Ministerstwie technicznych projektów robót meljoracyjnych zdarza się, że podstawy hydrologiczne, na których oparto rozwiązanie projektu, ulegają zasadniczej zmianie. Powoduje to zbędne wydatki ze względu na konieczność prezrobienia projektu i kosztorysu oraz opóźnia zatwierdzenie projektu.

Celem uniknięcia tego Ministerstwo prosi o przedkładanie do zatwierdzenia, przed przystąpieniem do opracowania projektu, elaboratu ustalającego podstawy hydrologiczne projektu. Odnosi się to zarówno do projektów opracowywanych we własnym zakresie, jak i oddanych przedsiębiorstwom do wykonania.

Naczelnik Wydziału
(—) J. Misiaczek.

Otrzymują wszystkie Urzędy Wojewódzkie.

61.

PISMO MINISTERSTWA R. I R. R. DO P. WOJEWODY POLESKIEGO

Nr. BP. XI-3/18 z dnia 13 czerwca 1936 r.

w sprawie przeniesienia siedziby referatu meljoracyjnego z Kosowa do Prużany.

Mnisterswo wyraża zgodę na przeniesienie siedziby referatu meljoracyjnego, obejmującego powiaty kosowski i prużański, z Kosowa do Prużany.

Dyrektor Biura Personalnego
(—) Szymański.

62.

PISMO MINISTERSTWA R. I R. R. DO P. WOJEWODY WARSZAWSKIEGO

Nr. BP. XI.-3/19 z dnia 13 czerwca 1936 r.

w sprawie ustanowienia siedziby referatu meljoracyjnego w Mławie.

Ministerstwo wyraża zgodę na ustanowienie siedziby referatu meljoracyjnego w Mławie zamiast w Ciechanowie.

Dyrektor Biura Personalnego
(—) Szymański.

63.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. i R. R.

Nr. Z. Ryb. III-7/18-36 z dnia 17 czerwac 1936 r.

w sprawie planu finansowego F. O. R.

W związku z zatwierdzeniem przez Pana Ministra planu finansowego funduszu ochrony robołówstwa na rok gospodarczy 1935/36 i 1936/37 Ministerstwo zarządza, co następuje:

1) Związek Organizacji Rybackich R. P. w Warszawie przesyła każdego roku do wiadomości Urzędów Wojewódzkich i Izb Rolniczych plan finansowy funduszu niezwłocznie po jego zatwierdzeniu przez Pana Ministra z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych do niego przy zatwierdzaniu.

2) Przyznane z funduszu dla organizacyj terenowych (np. Towarzystwo Rybackie, Rybackie Związki Ochronne i t. p.) sumy na poszczególne cele, przekazywane są Izbom Rolniczym. Sumy przyznane związkowi Organizacyj Rybackich i Polskiemu Towarzystwu Zootechnicznemu w Warszawie na cele wymienione w planie finansowym funduszu wypłacane są bezpośrednio tym organizacjom.

3) Izby Rolnicze po otrzymaniu sum z funduszu winny zużyć je zgodnie z przeznaczeniem, czuwając nad właściwem i celowem ich wykorzystaniem.

4) Nadzór nad właściwem zużyciem sum, wypłacanych w wykonaniu planu finansowego funduszu należy w myśl § 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych o zasadach i sposobie zarządzania funduszem ochrony rybołówstwa do

wojewódzkiej władzy administracji ogólnej. Nadzór nad zużyciem sum, wypłacanych z funduszu Związkowi Organizacyj Rybackich i Polskiemu Towarzystwu Zootechnicznemu należy do Ministerstwa. W związku z tem o każdorazowem przekazaniu sum z funduszu Izbom Rolniczym winny być powiadamiane właściwe Urzędy Wojewódzkie.

W terminie do dnia 1 maja każdego roku Izby Rolnicze składają właściwym Urzędom Wojewódzkim rzeczowe i rachunkowe sprawozdanie z wydatkowanych sum funduszu w ub. r. gospodarczym oraz przesyłają odpis powyższego sprawozdania Związkowi Organizacyj Rybackich. Polskie Towarzystwo Zootechniczne składa w tym samym terminie sprawozdanie z wydatkowanych sum funduszu Związkowi Organizacyj Rybackich. Urzędy Wojewódzkie przesyłają w terminie do dnia 1 czerwca każdego roku Izbom Rolniczym swe uwagi do złożonych sprawozdań oraz odpis tych uwag Związkowi Organizacyj Rybackich.

5) Nadesłane sprawozdania i uwagi służą Związkowi Organizacyj Rybackich jako materjał dla szczegółowego sprawozdania z wykonania planu finansowego za ub. rok gospodarczy, jakie w myśl § 4 cytowanego wyżej rozporządzenia przedkłada Komitet Zarządu Funduszem przy Związku Panu Ministrowi w terminie do dnia 1 lipca każdego roku.

Dyrektor Departamentu
(—) Rudnicki.

Otrzymują: P. Przewodniczący Komitetu Zarządu F. O. R. przy Związku Organizacyj Rybackich w Warszawie, wszystkie Urzędy Wojewódzkie (z wyjątkiem śląskiego) i Komisarjat Rządu m. st. Warszawy, wszystkie Izby Rolnicze (z wyjątkiem śląskiej), Związek Organizacyj Rybackich R. P. w Warszawie, Polskie Towarzystwo Zootechniczne w Warszawie.

POZA WYŻEJ WYMIENIONEMI, UKAZAŁY SIĘ NASTĘPUJĄCE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA:

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 26 maja 1936 r. o zezwoleniu przetwórniom bekonów na stosowanie wag z podziałkami, wywzorcowanemi w jednostkach miar systemu angielskiego (Dz. U. R. P. z 5.VI.36 r. Nr. 43, poz. 321).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 8 maja 1936 r. w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o zniżkach celnych na świeże jabłka, winogrona, morele, brzoskwinie, arbuzy oraz na karpie żywe (Dz. U. R. P. z 8.VI.36 r. Nr. 44, poz. 326).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 3 czerwca 1936 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o zmianie taryfy celnej wywozowej (Dz. U. R. P. z 15.VI.36 r. Nr. 45, poz. 332).

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 16 czerwca 1936 r. o zmianie rozporządzenia z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów zagranicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. z 19.VI.36 r. Nr. 46, poz. 338).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 19 maja 1936 r. o klasyfikacji gruntów, pozostąajcych pod zarządem Administracji Lasów Państwowych a objętych planem urządzenia gospodarstwa leśnego (Dz. U. R. P. z 25.VI. 36 r. Nr. 47, poz. 343).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 15 czerwca 1936 r. w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o zmianie rozporządzenia z dn. 31 lipca 1935 r. w sprawie zwrotu cła przy wywozie zbóż, strączkowych, nasion oleistych, produktów przemiału, grochu polerowanego i słodu. (Dz. U R. P. z 25.VI. 36 r. Nr. 47, poz. 345.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 18 czerwca 1936 r. o cenach soli i solanki (Dz. U. R. P. z 27.VI.36 r. Nr. 48, poz. 347).

Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dn 19 czerwca 1936 r. w sprawie pisania podań przez delegatów powiatowych wojewódzkich biur finansowo-rolnych (Dz. U. R. P. z 27.VI.36 r. Nr. 48, poz. 349).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 12 czerwca 1936 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie przedłużenia terminu na zawieranie układów dobrowolnych pomiędzy Ordynatem Zamoyskim a jego wierzycielami. (Dz. U. R. P. z 30.VI 36 r. Nr. 49, poz. 354).

Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dn. 25 czerwca 1936 r. ,wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie zmiany „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych“ (Dz. U. R. P. z 30.VI. 36 r. Nr. 49, poz. 357).

Warszawskie Zakłady Graficzne, Wilcza 60, tel. 893-47.